

Uppdrag 3.1 i Tillväxtverkets regleringsbrev för 2019

Förslag för att öka måluppfyllelsen för de mål som regeringen har aviserat för förenklingsarbetet

2020-06-30

Dnr Ä 2020-1865

Uppdrag 3.1 i Tillväxtverkets regleringsbrev för 2019

Beslutet att godkänna denna delrapport har fattats av avdelningschef Anna Johansson. Handläggningen har gjorts av enhetschef Anders Nyberg, enhetschef Henrik Tegehed, enhetschef Åsa Talamo och Caroline Wigerstad. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Stockholm, 30 juni 2020

Anna Johansson

Caroline Wigerstad

Innehåll

1	Uppdraget.....	7
1.1	Bakgrund.....	7
1.2	Rapportering med fokus på förslag för ökad takt i förenklingsarbetet.....	7
1.3	Metod.....	8
2	Slutsatser och rekommendationer.....	9
3	Nulägesanalys – sammanfattning.....	13
4	Förslag på nya förenklingsmål och strategi för att uppnå dem	15
4.1	Uppföljning av målen.....	15
4.2	Strategi bakom förenklingsarbetet.....	16
4.2.1	Styrning – löpande och riktade uppdrag.....	16
4.2.2	Samverkan mellan myndigheter och helhetssyn.....	17
4.2.3	Behovsdrivet arbetssätt.....	18
4.2.4	Digitalt ekosystem för enklare myndighetskontakter.....	19
4.2.5	Effektiv regelprocess och systematisk utvärdering	20
5	Uppföljning av förenklingsarbetet.....	21
5.1	Uppföljning närmare företagens verklighet.....	21
5.2	Kommunikation	23

1 Uppdraget

1.1 Bakgrund

Det här är en rapportering av uppdrag 3.1 i Tillväxtverkets regleringsbrev för 2019. Tillväxtverket ska redovisa förslag och genomförda åtgärder för att öka måluppfyllelsen för de mål som regeringen aviserat för förenklingsarbetet enligt budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.8.2). Målen som regleringsbrevsuppdraget hänvisar till är:

- att handläggningstider ska minska
- att enkla verktyg för att starta och driva företag ska finnas och företag, där det är ändamålsenligt, bara ska behöva lämna uppgifter en gång och till ett ställe
- att andelen små och medelstora företag som upplever regler som ett tillväxthinder ska fortsätta att minska samt
- att företagens administrativa kostnader ska vara lägre 2020 än vad de var 2012

1.2 Rapportering med fokus på förslag för ökad takt i förenklingsarbetet

I Tillväxtverkets årsredovisning för 2019 redogör vi för genomförda aktiviteter under föregående år. Den här rapporten fokuserar därför istället på förslag för att öka takten i förenklingsarbetet framöver. Eftersom regeringens mål på förenklingsområdet sträcker sig till och med 2020 är huvudfokus i denna rapport förslag på mer ändamålsenliga målsättningar för förenklingsarbetet, strategier för att nå högre måluppfyllelse, nya metoder för uppföljning samt kommunikationsinsatser som stärker arbetet. För ytterligare förslag på förenklingsområdet, se rapport "Uppdrag att sammanställa, analysera och konkretisera förenklingsförslag" (2019-1317) där vi lämnar ett antal konkreta förenklingsförslag samt förslag till en förbättrad regelprocess. Se även vår delrapport för 2019 "Uppdrag att följa upp mål för förenklingsarbetet på centrala myndigheter" (dnr 2015-000087) där vi redogör för Tillväxtverkets rekommendationer kopplade till en förnyad och moderniserad version av det uppdraget. I den senare rapporten samt i Tillväxtverkets budgetunderlag 2021-2023 (dnr Å 2020-295) finns förslag på förstärkt organisation inom myndigheten för den ökade ambitionsnivån som förslagen i denna rapport innebär.

1.3 Metod

I arbetet med att ta fram förslag för att öka takten i förenklingsarbetet har Tillväxtverket utgått från tidigare erfarenheter och myndighetens samlade kompetens inom området. Detta har kompletterats av en aktuell nulägesanalys. Denna inkluderar en analys av måluppfyllelsen i innevarande målperiod, en utblick i omvärlden avseende vad andra länder gör på förenklingsområdet, samt en bedömning av vilka ytterligare faktorer, såsom pågående och kommande arbete, som kan vara relevanta att beakta i det framtida förenklingsarbetet. Inom ramen för arbetet har Tillväxtverket utforskat företagens behov av förenklingsfrågor i en rad workshops. Arbetet har utmynnat i förslag på tre nya mål, en bakomliggande strategi för att nå målen samt förslag på hur arbetet kan följas upp.

2 Slutsatser och rekommendationer

Förenklingsbehoven är fortsatt stora, inte minst för att minska de negativa effekterna för företagen av coronakrisen. Undersökningar genomförda av Konjunkturinstitutet i maj och juni 2020 visar till exempel att företag inom tillverkningsindustrin och tjänstesektorn drabbats särskilt hårt av omsättningstapp till följd av coronakrisen, däribland företag inom besöksnäringen såsom researrangörer, hotell och restauranger.¹ På ett övergripande plan visar dessutom resultat från den senaste undersökningen av Företagens Villkor och Verklighet (2020) att lagar och myndighetsregler fortsatt är det största tillväxthindret efter kompetensförsörjning.

Förenklingsarbetet är centralt för att säkerställa att svenska företag är konkurrenskraftiga gentemot företag i andra länder och för att Sverige ska vara attraktivt för utländska investeringar. Målsättningar på området fyller en viktig funktion även fortsättningsvis. Detta dels för att säkerställa att insatser genomförs som faktiskt bidrar till att förenkla för företag, dels för att regeringen och andra intressenter ska kunna följa upp att så faktiskt sker. Tillväxtverkets analys av arbetet kopplat till de nuvarande förenklingsmålen visar att det finns behov av att konkretisera strategin bakom förenklingsarbetet för att modernisera arbetet, öka takten och genomföra mer kraftfulla insatser samt att revidera målen. Även uppföljningen av arbetet behöver ett omtag genom att föras närmare företagets verklighet och kärnan i förenklingsarbetet.

Förslag på nya mål inom förenklingsområdet

Utgångspunkterna för Tillväxtverkets förslag på nya mål är att de tillåter en flexibilitet i vilka förenklingsinsatser som genomförs utifrån företagets behov. Målen är därför medvetet formulerade på ett övergripande sätt. Detta eftersom det går stick i stäv med strävan att arbeta i enlighet med företagets behov att genom specifika förenklingsmål i förhand bestämma vad det är som är mest problematiskt för företagen, oavsett om det handlar om administrativa kostnader till följd av regler, handläggningstider eller annat. Viktigt att betona är dock att en flexibilitet i vilka förenklingsinsatser som ska genomföras inom ett område inte är synonymt med att alla möjliga åtgärder ska kunna klassificeras som förenklingsarbete. Det innebär istället att förenklingsarbetet som bedrivs alltid ska utgå ifrån behovsanalys av de berörda företagen.

Eftersom målen är övergripande kan de kompletteras med mer specifika indikatorer. Målen kan också följas av en mer visionär och kommunikativ målbild för förenklingsarbetet i Sverige, som pekar ut en riktning som ger företagen i Sverige riktigt bra och

¹ Konjunkturinstitutets extraundersökningar maj och juni 2020, <https://www.konj.se/statistik-och-data/covid-19-relaterat.html>

konkurrenskraftiga förutsättningar jämfört med andra länder och marknader.

Figur 1: Förslag på nya förenklingsmål

Förenklingsmål	Förklaring
1. Regler ska vara träffsäkra och inte skapa krångel	Regler ska ge svenska företag konkurrenskraftiga förutsättningar. Regler uppnår sina syften och minimerar negativa konsekvenser. Minimera den administrativa regelbördan.
2. Det ska vara enkelt och tryggt att följa regler	Företagare känner inte någon oro för att ha missat något. Lätt att göra rätt. Svårt att göra fel. Myndigheters fokus är på råd och stöd för de som vill göra rätt. Regler tolkas på liknande sätt av olika handläggare och myndigheter
3. Myndigheters service ska vara företagsanpassad	Samlade myndighetskontakter för företagen (minskat uppgiftslämnande). Utnyttja och tillvarata digitaliseringens möjligheter för användarvänliga tjänster och effektiva handlägningsprocesser.

Strategin bakom målen

Den föreslagna strategin som ska ligga som grund bakom förenklararbetet bygger på följande principer:

1. Styrning genom löpande och riktade uppdrag
2. Samverkan mellan myndigheter för ökad helhetssyn
3. Behovsdrivet arbetssätt – samskapa med de som berörs
4. Digitalt ekosystem för enklare myndighetskontakter
5. Effektiv regelprocess och systematisk utvärdering

Strategin ligger till stor del i linje med riksdagens tillkännagivanden kopplat till digitala tjänster för ett enklare företagande från den 27 maj 2020.²

² Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU16 Riksrevisionens granskning av statliga insatser för att underlätta nyföretagande genom digitalisering https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/riksrevisionens-granskning-av-statliga-insatser_H701NU16

Styrning

Fler statliga myndigheter behöver få i uppdrag att förenkla för företag i Sverige. Förenklingsarbetet behöver bedrivas kontinuerligt och systematiskt och ingå som en naturlig del i myndigheternas verksamheter. Det är viktigt att myndigheter förstår hur och känner ett ansvar för att deras förenklingsinsatser bidrar till regeringens förenklingsmål. För att säkerställa att förenklingsarbetet blir en naturlig del av myndigheters löpande verksamhet föreslås att myndigheter ges *löpande uppdrag* att redovisa genomförda insatser som bidrar till regeringens förenklingsmål. Därutöver föreslås även *riktade uppdrag*, vilka är tänkta att exempelvis omhänderta ett behov inom en viss bransch eller ett särskilt regelområde. Branschspecifika förenklingsuppdrag är särskilt viktiga inte minst för att motverka negativa effekter av coronakrisen.

Samverkan och behovsdrivet arbetssätt

Myndigheter behöver samverka med såväl varandra som med de som berörs redan i ett tidigt skede i processen i större utsträckning än idag. Detta för att kunna skapa sig en helhetsbild av problemen samt för att kunna ta fram effektiva och ändamålsenliga lösningar som minimerar negativa effekter. Systematisk samverkan mellan myndigheter kan uppmuntras genom en tydlig styrning från regeringen. För att öka möjligheterna till samverkan mellan olika parter och förbättra förutsättningarna att arbeta med branschspecifika insatser föreslår Tillväxtverket att förenklingsarbetet genomförs med nya behovsdrivna arbetssätt. Metoder inom ramen för tjänstedesign är exempel där användarens behov sätts i fokus.

Digitalt ekosystem

Det behövs ett myndighetsövergripande samarbete även för att maximera digitaliseringens fulla potential. Skapandet av ett digitalt ekosystem för enklare myndighetskontakter innebär radikalt förbättrade förutsättningar för myndigheter att erbjuda företagsanpassad service, men även för att underlätta regelefterlevnad, kraftigt minska uppgiftslämnande och andra regelkostnader och göra det enklare och tryggare att följa regler. Vidareutveckling av verksamt.se för att bli en ännu mer attraktiv väg in till myndighetsvärlden med tjänster som bidrar till att företagen möter en sammanhållen förvaltning i ett gemensamt flöde som utgår från företagen, är en del i strategin. Att utveckla lösningar som gör att marknadsaktörer i högre utsträckning kan komplettera myndigheternas lösningar och bidra med nya smarta tjänster är ett annat exempel. Viktigt är också att regelverken utformas och anpassas för att möjliggöra och stödja digitala lösningar.

Effektiv regelprocess och systematisk utvärdering

Regler behöver utvärderas kontinuerligt för att säkerställa att de fortfarande är träffsäkra och för att svenska företag ska bibehålla sin konkurrenskraft gentemot företag i andra länder. Tillväxtverket anser att arbetet med utvärderingar av regler behöver intensifieras och systematiseras. Ett sätt att göra detta på är att fastställa tidpunkt för utvärdering vid reglernas införande. Vidare har Tillväxtverket gjort en översyn av regelprocessen av EU- och nationella initiativ i Sverige och lämnar förslag på en förbättrad process i rapporten "Uppdrag att sammanställa, analysera och konkretisera förenklingsförslag" (2019-1317).

Uppföljning

Till följd av att förenklingsarbetet blir mer behovsstyrt behöver uppföljningen av arbetet tillåtas vara mer flexibel. Tillväxtverket föreslår att uppföljningen görs genom en kombination av övergripande indikatorer som redovisas årligen och ger en bild av utvecklingen över tid och uppföljning på insatsnivå i de enskilda fallen. Inom ramen för de riktade förenklingsuppdragen kan Tillväxtverket dessutom erbjuda kunskapsstöd till de utpekade myndigheterna med att ta fram kvantitativa mål som de särskilda uppdragen följs upp emot. Dessa kvantitativa mål bestäms efter genomförd behovsanalys som visar vad företagen inom det specifika området efterfrågar för typ av förenklningar.

Slutligen föreslår Tillväxtverket en accelererad kommunikation kring det förenklingsarbete som bedrivs och effekterna därav, både för att skapa ett intresse och engagemang kring frågorna och för att bidra till en ökad transparens kring vilka insatser som faktiskt genomförs.

3 Nulägesanalys – sammanfattning

Förenklingsarbetet är brett och omfattar alltifrån att förenkla faktiska regler och ansöknings- och handläggningsprocesser, till att förbättra information och tillgängligheten till den, transparens och tydlighet avseende vad som gäller och en enhetlig tolkning mellan myndigheter och handläggare. Lagar och regler är i många fall absolut nödvändiga för att uppfylla särskilda syften, som inte sällan är önskvärda utifrån såväl samhällets som företagets perspektiv. Därmed ligger huvuduppgiften i förenklingsarbetet i att komma åt krånglet i företagets kontakt med offentlig sektor utan att påverka det syfte som regeln, uppgiftslämnandet eller handläggningsprocessen finns till för att uppnå. Ytterligare en viktig aspekt i förenklingsarbetet är dock att också överväga om reglering verkligen är det bästa och mest rimliga alternativet för att uppnå ett önskvärt resultat eller om bördan som uppstår för företagen väger tyngre och andra alternativ kan utnyttjas.

Att ha mål på förenklingsområdet fyller flera funktioner, dels att säkerställa att insatser genomförs som faktiskt bidrar till att förenkla för företag, dels för att regeringen och andra intressenter ska kunna följa upp att så faktiskt sker. Men, att uttrycka övergripande mål när det gäller förenkling för företag i kvantitativa, särskilt monetära, termer utgör relativt trubbiga verktyg i förenklingsarbetet. Att i förhand bestämma vad det är som är mest problematiskt för företagen, oavsett om det handlar om till exempel administrativa regelkostnader eller handläggningstider, går stick i stäv med strävan att arbeta efter företagets behov. Dessutom kan regler generera omfattande kostnader av olika anledningar, till exempel genom att alla eller majoriteten av företagen omfattas, utan att varken vara omotiverade eller krångliga för det enskilda företaget. Samma resonemang gäller vid exempelvis målsättningar att "minska handläggningstider" generellt. En sådan målsättning riskerar att sätta fokus på handläggningsprocesser som är enkla att korta ner, istället för de som är mest betydelsefulla för företagen. Det är alltså inte särskilt effektivt att leta efter förenklingsåtgärder enbart mot bakgrund av regelverk och processer som ser ut att generera höga kostnader och/eller tidsåtgång.

En mer nyanserad ansats krävs för att identifiera och åstadkomma förenklningar som gör skillnad för företag i praktiken, oavsett om det handlar om att ta bort eller ändra regler, informationsinsatser om hur och varför olika regler ska uppfyllas, förenklad tillämpning av regler genom digitalisering av exempelvis ansökningsprocesser eller effektivare handläggningsprocesser. Nya förenklingsmål bör reflektera detta genom att uppmuntra att förenklingsarbetet utgår ifrån företagets behov.

Som en del av nulägesanalysen gjorde Tillväxtverket en utblick i omvärlden i syfte att se vad andra länder gör på förenklingsområdet och om det finns några goda exempel att lära och inspireras av. Utblicken visar att länder som länge har varit i framkant på förenklingsområdet bland annat samråder och involverar berörda

företag systematiskt i ett tidigt skede, jobbar mer mot övergripande visioner än mål samt experimenterar med nya och innovativa lösningar.

4 Förslag på nya förenklingsmål och strategi för att uppnå dem

Förenklingsarbetet är centralt för att säkerställa att svenska företag är konkurrenskraftiga gentemot företag i andra länder och för att Sverige ska vara attraktivt för utländska investeringar. Målsättningar på området fyller en viktig funktion när det gäller att säkerställa att arbetet bedrivs på ett effektivt sätt. Resultat från den senaste undersökningen av Företagens Villkor och Verklighet (2020) visar att lagar och myndighetsregler fortsatt är det största tillväxthindret efter kompetensförsörjning. Utgångspunkterna för de föreslagna målen är att de ska tillåta en flexibilitet i vilka förenklingsinsatser som genomförs efter företagets behov. Målen svarar mot företagets behov på en övergripande nivå och ska motivera att förenklingsinsatser görs på rätt saker. Insatserna ska i sin tur resultera i att företagen upplever en faktisk positiv förändring i sin vardag med ökad konkurrenskraft som följd. De föreslagna målen lyder som följer:

1) Regler ska vara träffsäkra och inte skapa krångel

Detta innebär att regler uppnår sina syften och minimerar negativa konsekvenser, det vill säga uppnår avsedd effekt samtidigt som de utformas med företagen i beaktning. Det inkluderar att minimera den administrativa bördan som följer av regler.

2) Det ska vara enkelt och tryggt att följa regler

Detta innebär att företagare inte känner någon oro för att ha missat något, det är lätt att göra rätt och svårt att göra fel. En annan viktig aspekt är att det behövs framförhållning och kontinuitet när det gäller nya och ändrade regler. Vidare ligger myndigheters fokus på att ge råd och stöd till de företag som vill göra rätt, samtidigt som metoder behöver utvecklas för att förebygga och åtgärda fel och fusk. Regler bör tolkas på liknande sätt av olika handläggare och myndigheter (inklusive kommuner och länsstyrelser).

3) Myndigheters service ska vara företagsanpassad

Detta innebär bland annat samlade myndighetskontakter för företagen, det vill säga att de har en väg in till myndighetsvärlden, vilket bidrar till att minimera företagets uppgiftslämnande. Myndigheter utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att anpassa information och erbjuda tjänster som är användarvänliga för företagen och handlägningsprocesser är effektiva.

4.1 Uppföljning av målen

Eftersom förenklingsarbetet är brett och omfattar en rad olika aspekter från företagets perspektiv – alltifrån kostnad och tidsåtgång för att uppfylla regler till upplevelsen av myndigheters service och

känslan av att det är enkelt och tryggt att följa regler – behövs en rad olika indikatorer för att följa utvecklingen på förenklingsområdet. Till följd av att förenklingsarbetet blir mer behovsstyrt behöver uppföljningen av arbetet dock tillåtas vara mer flexibel. Tillväxtverket föreslår därför att uppföljningen görs genom en kombination av övergripande indikatorer som redovisas årligen och ger en bild av utvecklingen över tid och uppföljning på insatsnivå i de enskilda fallen. Läs mer om uppföljning och kommunikation i avsnitt 5 i denna rapport.

4.2 Strategi bakom förenklingsarbetet

För att åstadkomma en positiv förändring för svenska företag behöver förenklingsarbetet ske på bred front hos relevanta, ansvariga myndigheter på alla nivåer, det vill säga på såväl EU-nivå som nationellt, regionalt och kommunalt. Förenklingsarbetet behöver bedrivas kontinuerligt och systematiskt och ingå som en naturlig del i myndigheternas verksamheter. Det är viktigt att myndigheter förstår hur och känner ett ansvar för att deras förenklingsinsatser bidrar till regeringens visioner för förenklingsområdet. Vidare behöver myndigheter arbeta tillsammans med de som berörs redan i ett tidigt skede i processen. Detta för att kunna skapa sig en så tydlig bild av problemen som möjligt samt för att kunna ta fram effektiva och ändamålsenliga lösningar som minimerar negativa effekter.

Strategin bakom förenklingsarbetet bör inkludera följande principer:

1. Löpande och riktade uppdrag till fler statliga myndigheter
2. Samverkan och helhetssyn
3. Behovsdrivet arbetssätt
4. Digitalt ekosystem för enklare myndighetskontakter
5. Effektiv regelprocess och systematisk utvärdering

Principerna ligger till stor del i linje med riksdagens tillkännagivanden kopplat till digitala tjänster för ett enklare företagande från den 27 maj 2020.³

4.2.1 Styrning – löpande och riktade uppdrag

Likt riksdagens tillkännagivande anser även Tillväxtverket att fler statliga myndigheter behöver få i uppdrag att förenkla för företag i Sverige. Förenklingsarbetet bör vara en naturlig del av myndigheters löpande verksamhet. För att säkerställa att så är fallet föreslår Tillväxtverket att ett antal myndigheter får i uppdrag att genomföra insatser som bidrar till regeringens förenklingsmål. Uppdragen bör vara övergripande och ska inte specificera med vad eller på vilket sätt myndigheten ska arbeta. Däremot bör det tydligt framgå att

³ Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU16 Riksrevisionens granskning av statliga insatser för att underlätta nyföretagande genom digitalisering

myndigheterna ska utföra behovsanalyser och ta fram förslag på lösningar i samråd med de som berörs, samt utgå ifrån nyttoanalyser när insatser prioriteras.

Vidare anser Tillväxtverket att förenklingsarbetet även fortsättningsvis behöver ske genom särskilda och riktade uppdrag, alldeles särskilt för att underlätta för företag att komma på fötter igen med anledning av coronakrisen. I maj och juni 2020 har Konjunkturinstitutet skickat ut en extraundersökning varannan vecka till företag som blivit tillfrågade om hur deras omsättning har påverkats de senaste två veckorna samt hur de bedömer risken för att deras verksamhet kommer att behöva avvecklas.⁴ Enligt mätningarna har alla sektorer i näringslivet drabbats av omsättningstapp, men störst fall rapporterar företag i tjänstesektorn och tillverkningsindustrin om. Synnerligen hårt drabbade är företag inom till exempel besöksnäringen, såsom researrangörer, hotell och restauranger. Förenklingsuppdrag riktade mot de branscher som drabbats särskilt hårt i sviterna av coronakrisen borde vara prioriterade under den kommande tiden.

Kvantitativa mål inom de riktade uppdragen

Viktigt är att även de riktade förenklingsuppdragen är relativt övergripande och att de utpekade aktörerna som ska arbeta med uppdragen också uppmanas att utforska såväl problem som alternativa lösningar tillsammans med den målgrupp som berörs. Genom att rikta ett uppdrag mot en bransch kan förenklingsarbetet avgränsas och skapa kraftfulla insatser. För att säkerställa effektfulla insatser som ger resultat och för att tillfredsställa behovet av rapportering av förenklingsarbetets effekter till riksdagen kan Tillväxtverket, inom ramen för de riktade förenklingsuppdragen, erbjuda kunskapsstöd till de utpekade myndigheterna med att ta fram kvantitativa mål som de särskilda uppdragen följs upp emot. Dessa kvantitativa mål bestäms efter genomförd behovsanalys som visar vad företagen inom det specifika området efterfrågar för typ av förenklingar.

4.2.2 Samverkan mellan myndigheter och helhetssyn

För att skapa ett framgångsrikt förenklingsarbete krävs ett breddat och effektivt samverkansarbete, både myndigheter emellan och mellan myndigheter och företag. Myndigheter kan ha en tendens att endast fokusera på sina respektive ansvarsområden, till exempel att värna folkhälsan, miljön eller natur- och kulturvärden, utan att reflektera över sina besluts betydelse för företagens vardag och i förlängningen företagande i Sverige i stort. Det krävs att myndigheter inte bara ser på sitt eget ansvarsområde som något fristående utan ser på såväl

⁴ Konjunkturinstitutets extraundersökningar maj och juni 2020, <https://www.konj.se/statistik-och-data/covid-19-relaterat.html>

problem som lösningar utifrån helheten. Systematisk samverkan mellan myndigheter kan komma att ställa krav på förändrade arbets sätt inom statsförvaltningen. Detta skulle kunna uppmuntras genom en tydlig styrning från regeringen.

Tillväxtverket har gedigen erfarenhet av att arbeta i samverkan med andra myndigheter och parter för att lyckas i vårt uppdrag. Myndighetssamarbetet Starta och driva företag där verksamt.se ingår är ett bra exempel på en användarfokuserad samverkan som utgår ifrån företagandets olika faser och olika livshändelser (exempelvis att starta restaurang). För att öka möjligheterna till samverkan med andra parter och arbeta utifrån branscher eller teman föreslår Tillväxtverket att förenklingsarbetet i större utsträckning än idag genomförs med metoder inom tjänstedesign. Detta kan exempelvis innebära att arbetet sker i sprintar eller kortare projekt om cirka tre till nio månader. Detta sätt att arbeta stimulerar ett mer agilt arbete och fungerar oavsett om arbetet fokuserar på regelförenkling eller förenkling genom digitalisering. Arbetssättet ger också en större möjlighet för relevanta myndigheter att frigöra de resurser som behövs i arbetet. Detta då det är enklare för myndigheter att överblicka och planera insatserna tillsammans.

4.2.3 Behovsdrivet arbets sätt

Nyckeln till framgångsrika insatser och åtgärder på förenklingsområdet kan i många fall vara att istället för att endast *samråda* med berörda företag i en utredningsprocess faktiskt *samskapa* med de som berörs för att komma fram till effektiva och hållbara lösningar. Detta oavsett om det gäller regler, handlägningsprocesser, digitala tjänster eller annat. Genom att tidigt involvera de som berörs i arbetet kan de vara med och precisera problemformuleringen och bidra till en effektiv och mer innovativ utformning av förslag på lösningar som uppfyller sitt syfte och minimerar negativa effekter. Företagen har möjlighet att identifiera potentiella hinder och hur dessa kan undvikas eller begränsas vid utformning av regler och processer. Återigen är metoder inom ramen för tjänstedesign exempel som kan användas för att snabbt identifiera behov och skapa träffsäkra lösningar som ser till företagets hela processer utifrån en given livshändelse. Arbetet avgränsas därför inte till enskilda problem eller myndigheter, utan bygger på samverkan mellan ansvariga myndigheter och de som berörs, vilket gör det möjligt att se hela processer eller livshändelser. Nedan följer ytterligare två exempel på hur berörda målgrupper kan involveras i ett utredningsarbete.

Digital plattform för dialog mellan myndigheter och näringsliv

Organiserade digitala forum är ett sätt att föra en strukturerad dialog med näringslivet gällande behovet av förenklingsinsatser. Ett sådant

forum kan upprättas och utnyttjas i det inledande skedet av varje riktat förenklingsuppdrag. Företag i hela landet har därmed möjlighet att belysa problemområden inom det tema som ska utredas under en begränsad tidsperiod, till exempel fyra till sex veckor, genom att skriftligen skicka in sina inspel till forumet. Den huvudsakliga kontakten sker över nätet men möjlighet att skicka inspel analogt bör också finnas. Vid en given tidpunkt stängs sedan möjligheten att lämna inspel och utredningens arbete tar vid.

Syftet är alltså att näringslivet ska kunna belysa problem och behov relaterade till regler, processer och annat som behöver undersökas närmare kopplade till området som är under utredning. Inspelen ska ge de ansvariga myndigheterna uppslag på områden att utreda vidare under projektet samt en förståelse för företagens behov. Näringslivets synpunkter ska i förlängningen bidra till att utredningen faktiskt kommer till bukt med de problem som företagare står inför. Därutöver bidrar det digitala forumet till ökad transparens eftersom företag har möjlighet att lämna inspel och följa processens gång oberoende av deras hemvist. Flera andra länder, däribland Storbritannien och Kanada, har eller har haft liknande avgränsade system för att inhämta näringslivets synpunkter inför en översyn av ett särskilt område.⁵

Företagspanel

Ytterligare ett sätt att arbeta mer behovsdrivet och att samskapa med företag är att tillsätta en panel av företag i det initiala skedet av ett uppdrag. Panelen syftar till att utgöra ett forum för samråd under hela utredningsprocessen och kan därmed bidra till både problemformuleringen och utformningen av åtgärdsförslag. Företagen kan tillfrågas av berörda branschorganisationer och åtar sig att bidra aktivt under projektets gång. Kontakt med panelen kan ske på distans genom digitala kanaler och/eller genom fysiska möten. Det kan framgå i de styrande dokumenten som regeringen beslutar om att utredningen ska tillsätta en företagspanel. Ett liknande system med företagspaneler vid regelgivningsprocesser används i till exempel Nederländerna.

Tillväxtverket skulle kunna ha en aktiv roll när det gäller samverkan mellan myndigheter och företagspanelen, till exempel genom att facilitera möten och workshops och bidra med metoder lämpade för samskapande mellan olika aktörer.

4.2.4 Digitalt ekosystem för enklare myndighetskontakter

Inom ramen för myndighetssamarbetet *Starta och driva företag* har det bedrivits ett omfattande arbete för att analysera företagens behov

⁵ Det har tidigare funnits en funktion även i Sverige där företag har kunnat lämna kommentarer om regler och processer som upplevs som krångliga. Förslaget att återinföra en liknande plattform bygger på lärdomar från det tidigare försöket att ha ett sådant system. Se Tillväxtverket (2012) *Enklareregler.se*, rapport 0145 för en utvärdering av det dåvarande systemet.

och ta fram en målbild för att kraftigt förenkla företagens myndighetskontakter genom nya verksamt.se.⁶ Skapandet av ett digitalt ekosystem för enklare myndighetskontakter innebär radikalt förbättrade förutsättningar för myndigheter att erbjuda företagsanpassad service, men även för att underlätta regelefterlevnad, minska administrativa regelkostnader och göra det enklare och tryggare att följa regler. Detta ligger i linje med riksdagens tillkännagivande om att öka den digitala samverkan mellan myndigheter för att förenkla för företagandet i Sverige.

4.2.5 Effektiv regelprocess och systematisk utvärdering

Regler behöver utvärderas kontinuerligt för att säkerställa att de fortfarande är träffsäkra och för att svenska företag ska bibehålla sin konkurrenskraft gentemot företag i andra länder. Tillväxtverket anser att arbetet med utvärderingar av regler behöver intensifieras och systematiseras. Ett sätt att göra detta på är att fastställa tidpunkt för utvärdering vid reglernas införande. Ett annat sätt är att införa så kallade solnedgångsklausuler vid införandet av nya regler, vilket innebär att en bestämmelse måste omprövas efter en viss tidpunkt. Det senare inkluderas bland de tillkännagivanden från den 27 maj som riksdagen riktar till regeringen. Oavsett mot vilken bakgrund utvärderingen utförs är det även här av yttersta vikt att involvera berörda aktörer i arbetet. Vidare har Tillväxtverket gjort en översyn av regelprocessen av EU- och nationella initiativ i Sverige och lämnar förslag på en förbättrad process i rapporten "Uppdrag att sammanställa, analysera och konkretisera förenklingsförslag" (2019-1317).

⁶ Läs mer i *Återrapporteringskrav 2.1 i Tillväxtverkets regleringsbrev för 2018 – Förslag för att öka måluppfyllelsen för de mål som regeringen har aviserat för förenklingsarbetet*, dnr Å 2018-140:01

5 Uppföljning av förenklingsarbetet

Uppföljning av förenklingsarbetet är viktigt, dels för att ge en bild av utvecklingen för företagen på området, dels för att motivera att rätt insatser görs på rätt saker. Det är också angeläget att kunna följa förenklingsarbetet även på lokal och regional nivå. Nulägesanalysen av nuvarande mål och uppföljningen av desamma visar dock att det finns anledning att omformulera målen och därmed även revidera uppföljningen. Regler kan till exempel generera omfattande kostnader av olika anledningar, bland annat genom att alla eller majoriteten av företagen omfattas, utan att reglerna är krångliga för det enskilda företaget. Höga kostnader säger heller inte om reglerna i sig är motiverade i sin nuvarande utformning och uppfyller sina syften på det mest effektiva sättet. Därför är det inte motiverat att till exempel följa utvecklingen av företagens administrativa kostnader på en övergripande nivå. Samma resonemang gäller vid till exempel målsättningar att "minska handläggningstider" generellt. En sådan målsättning riskerar att sätta fokus på handläggningsprocesser som är enkla att korta ner, istället för de som är mest betydelsefulla för företagen.

5.1 Uppföljning närmare företagens verklighet

Uppföljningen av förenklingsarbetet bör vara knuten till det arbete som bedrivs på området samt ge en så realistisk bild som möjligt av hur företagens vardag har förändrats utifrån nya och/eller ändrade regler och processer och förenklingsinsatser i övrigt. Idag finns dock ingen direkt koppling mellan pågående förenklingsarbete och uppföljningen av företagens administrativa kostnader till exempel. Därmed bidrar uppföljningen i det fallet till att kommunicera en skev bild av utvecklingen för företagen på förenklingsområdet. Dessutom ger uppföljningen av företagens administrativa kostnader en väldigt övergripande indikation på den årliga sammanlagda kostnadsförändringen för *alla* företag avseende *alla* betydande regler.⁷ Utifrån det aggregerade resultatet är det omöjligt att utläsa vilka typer av företag som upplever en tyngre respektive lättare regelbörda. Det går heller inte att utläsa om, och i så fall vad, företagen tycker är problematiskt med de nya eller ändrade reglerna och om åtgärder skulle behöva vidtas för att underlätta för företagen.

En kombination av metoder

För att komma närmare en realistisk bild av företagens vardag föreslår Tillväxtverket en kombination av metoder för att följa upp förenklingsarbetet. Däribland ingår bland annat upplevelsebaserade

⁷ Med "betydande" avses regler som medför årliga kostnadsförändringar om 28 miljoner kronor för företagen totalt.

indikatorer, uppföljning gentemot kvantifierade mål som tas fram inom ramen för de riktade förenklingsuppdragen och typföretag.

Figur 2: Förslag och exempel på indikatorer⁸

Tillväxtverkets förslag att föra uppföljningen av förenklingsarbetet närmare företagets verklighet skulle inte bara ge en mer aktuell bild av effekterna av det förenklingsarbete som bedrivs, utan också ge en fingervisning om var framtida insatser kan behöva fokuseras. Tillväxtverket anser att det är eftersträvansvärt att uppföljningen inte enbart ger en bild av företagets nuläge, utan också genererar information som regeringen och ansvariga myndigheter kan agera på för att ytterligare förenkla för företagen. Detta särskilt med tanke på att en ansenlig mängd resurser läggs på uppföljning.

Upplevelsebaserad uppföljning

Upplevelsebaserade indikatorer som följs upp genom enkätintervjuer med både företag och myndigheter kan även användas för att följa upp förenklingsarbetet på såväl nationell som lokal och regional nivå. För att fånga företagets upplevelser kan den befintliga undersökningen Företagens Villkor och Verklighet användas, som genomförs vart tredje år, alternativt en ny, mindre undersökning som genomförs varje år. Även när det gäller uppföljning på lokal och regional nivå finns det ett antal befintliga exempel som skulle vara intressanta att titta vidare på i det här sammanhanget. Vidare görs det löpande uppföljning via verksamt.se som ger en direkt återkoppling om tjänsterna på webbplatsen gjorde det enklare för företaget att lösa sitt ärende. Uppföljningen ger också en bild om företagen anser att verksamt.se med den samlade myndighetsinformation som finns där gör det enklare att starta och driva företag. Det bidrar till att ge en helhetsbild av företagets upplevelser av kontakten med myndigheter.

När det gäller myndigheterna kan de i dialog med Tillväxtverket från början specificera vilka verksamheter, kundkontakter och

⁸ Indikatorerna i bilden utgör inte färdiga förslag utan behöver specificeras ytterligare.

handläggningsprocesser som ska inkluderas i en uppföljning, förutsatt att valen baseras på behovsanalyser med berörda företag. På så sätt fokuseras förenklingsarbetet på det som har störst betydelse för företagen. Uppföljningen blir också mer tillförlitlig när samma verksamheter inkluderas år för år.

Kvantitativa mål inom de riktade uppdragen

För att säkerställa effektfulla insatser som ger resultat och för att tillfredsställa behovet av rapportering av förenklingsarbetets effekter till riksdagen kan Tillväxtverket, inom ramen för de riktade förenklingsuppdragen, erbjuda kunskapsstöd till de utpekade myndigheterna med att ta fram kvantitativa mål som de särskilda uppdragen följs upp emot. Dessa kvantitativa mål bestäms efter genomförd behovsanalys som visar vad företagen inom det specifika området efterfrågar för typ av förenklningar.

Typföretag

Slutligen föreslår Tillväxtverket en form av uppföljning baserad på analys av ett antal typföretag, som vart och ett får representera företag av en särskild storlek. Tillväxtverket anser att det vore lämpligt att följa typföretag som representerar tre eller fyra olika storleksklasser, baserade på storleksfördelningen av företag i det svenska näringslivet. Därtill skulle i vissa fall särskilda branscher kunna adderas till analysen. Dessa kan väljas så att de motsvarar branscher som har identifierats vara i särskilt stort behov av förenklingsåtgärder och är föremål för särskilda uppdrag. Uppföljningen kan göras årligen över en bestämd och bör göras ex post, det vill säga efter att förändringar har genomförts.

Analysen av typföretag skulle inte bara kunna ge en bild av hur mycket tid och kostnad som tas i anspråk för företag av en viss storlek och/eller i en viss bransch till följd av olika regelverk, utan också vad företagen anser om bemötandet de får hos olika myndigheter, vilka delar av regelefterlevnad som de anser vara störst utmaning och hur handläggningsprocessen och handläggningstider påverkar företagets verksamhet. Detta förslag är baserat på en förstudie om hur typföretag kan användas som uppföljning av förenklingsarbetet som Tillväxtverket har låtit göra med hjälp av en forskare vid institutionen för ekonomi på Sveriges lantbruksuniversitet. Den exakta metoden för att följa upp förenklingsarbetet genom typföretag behöver utvecklas närmare under hösten 2020 om förslaget ska realiseras.

5.2 Kommunikation

Som en del av förslaget om nya mål och strategi för förenklingsarbetet föreslår Tillväxtverket en accelererad kommunikation kring förenklingsinsatserna som genomförs och effekterna därav. Tillväxtverket anser att det kommer finnas behov av en löpande och

mer pedagogisk och positiv kommunikation kring de föreslagna målen och insatser som görs. Å ena sidan behöver företagen få information om att det sker förenklingar som stärker de svenska företagens konkurrenskraft, å andra sidan behöver myndigheter och kommuner veta varför det är viktigt att prioritera förenklingar för företag och hur dessa kan genomföras. Tanken är att insatsernas effekter kommuniceras både med siffror på aggregerad nivå och genom "storytelling" i form av berättelser om enskilda företag. För att underlätta kommunikationen kring förenklingsarbetet och för att bidra till en ökad transparens föreslår Tillväxtverket att en kommunikationsplattform tas fram kopplad till förenklingsmålen och det därtill relaterade arbetet.

